

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Χωρικές σχέσεις και Γεωμετρικές Έννοιες στην Προσχολική Εκπαίδευση

Ενότητα 1: Η αίσθηση, η αντίληψη και η νόηση του
χώρου

Δημήτρης Χασάπης
Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία

Χώρος

Η αίσθηση του χώρου

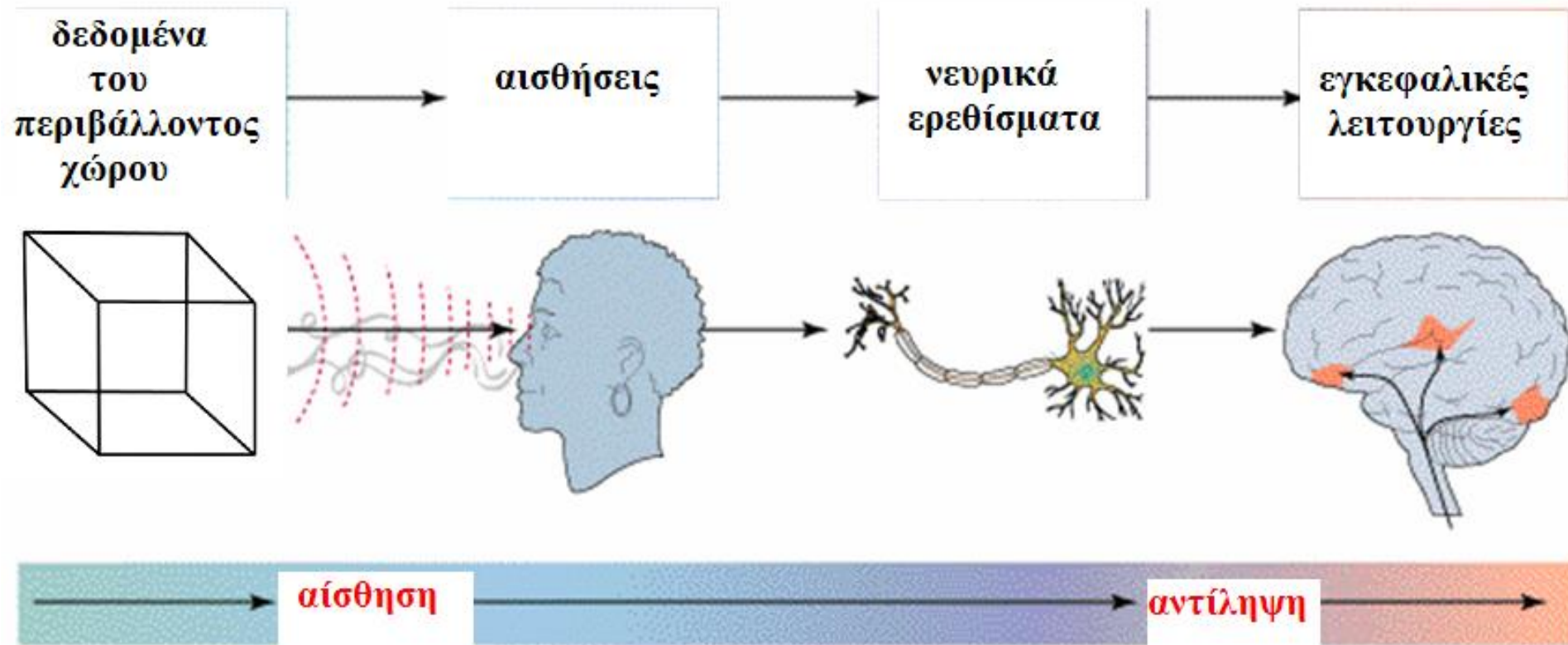
Αίσθηση του χώρου είναι η διαδικασία μέσα από την οποία το σώμα μας συλλέγει πληροφορίες για τον περιβάλλοντα χώρο του

Η αντίληψη του χώρου

Αντίληψη του χώρου είναι η λειτουργία της οργάνωσης και ερμηνείας των αισθητήριων πληροφοριών

Αίσθηση - Αντίληψη

Οι αισθήσεις

Τα αισθήματα

Όραση: Οπτική εμπειρία

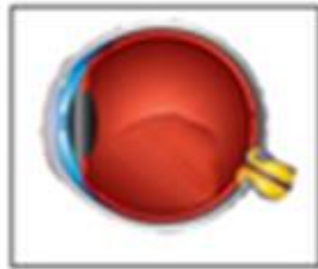
η εικόνα

Η εικόνα όπως τη
βλέπει το μάτι μας

ο εγκέφαλος

μάτι

η τελική εικόνα

Αφή: Απτική εμπειρία

Ακοή: Ακουστική εμπειρία

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά
του χώρου για το παιδί
μέχρι περίπου 2 ετών ;

1. Ο χώρος για το παιδί είναι υποκειμενικός
2. Τα αντικείμενα στο χώρο δεν έχουν σταθερό σχήμα και μέγεθος
3. Ο χώρος δεν είναι τρισ-διάστατος
4. Ο χώρος δεν περιλαμβάνει σχέσεις, παρά μόνο ποιοτικές (τοπολογικές)

Ο χώρος για το παιδί διακρίνεται σε

- Κοντινό στο σώμα του χώρο
- Μακρινό από το σώμα του χώρο

Η αίσθηση του χώρου

Η αίσθηση της τρίτης διάστασης

εγγενής ή επίκτητη ;

Η αντίληψη της τρίτης διάστασης εγγενής ή επίκτητη ;

Το πείραμα του
οπτικού γκρεμού

E.J. Gibson, 1960

Το πείραμα του οπτικού γκρεμού

Η αντίληψη του χώρου

σημαίνει πρωτίστως

Οργάνωση και ερμηνεία των **οπτικών** εμπειριών

Δηλαδή

1. αναγνώριση και διάκριση των οπτικών ερεθισμάτων
2. ερμηνεία των οπτικών ερεθισμάτων μέσα από τη συνάρτηση και συσχέτιση τους με προηγούμενες εμπειρίες

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών (1/2)

Η αντίληψη του χώρου

δομείται στις ακόλουθες ικανότητες

1. Συντονισμός ματιών/όρασης και κινήσεων σώματος
2. Διάκριση εικόνας και φόντου
3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους
4. Αντίληψη των σχετικών θέσεων στο χώρο μεταξύ αντικειμένων και μεταξύ παρατηρητή και αντικειμένων

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών (2/2)

Η αντίληψη του χώρου

δομείται στις ακόλουθες ικανότητες

5. Αντίληψη των επιπτώσεων που έχουν οι μεταβολές των σχετικών σχέσεων στο χώρο στις μορφές, τα σχήματα και τα μεγέθη των αντικειμένων
6. Οπτική διάκριση ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα στα αντικείμενα και στα σχήματα
7. Οπτική μνήμη αντικειμένων τα οποία δεν είναι παρόντα στο χώρο

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

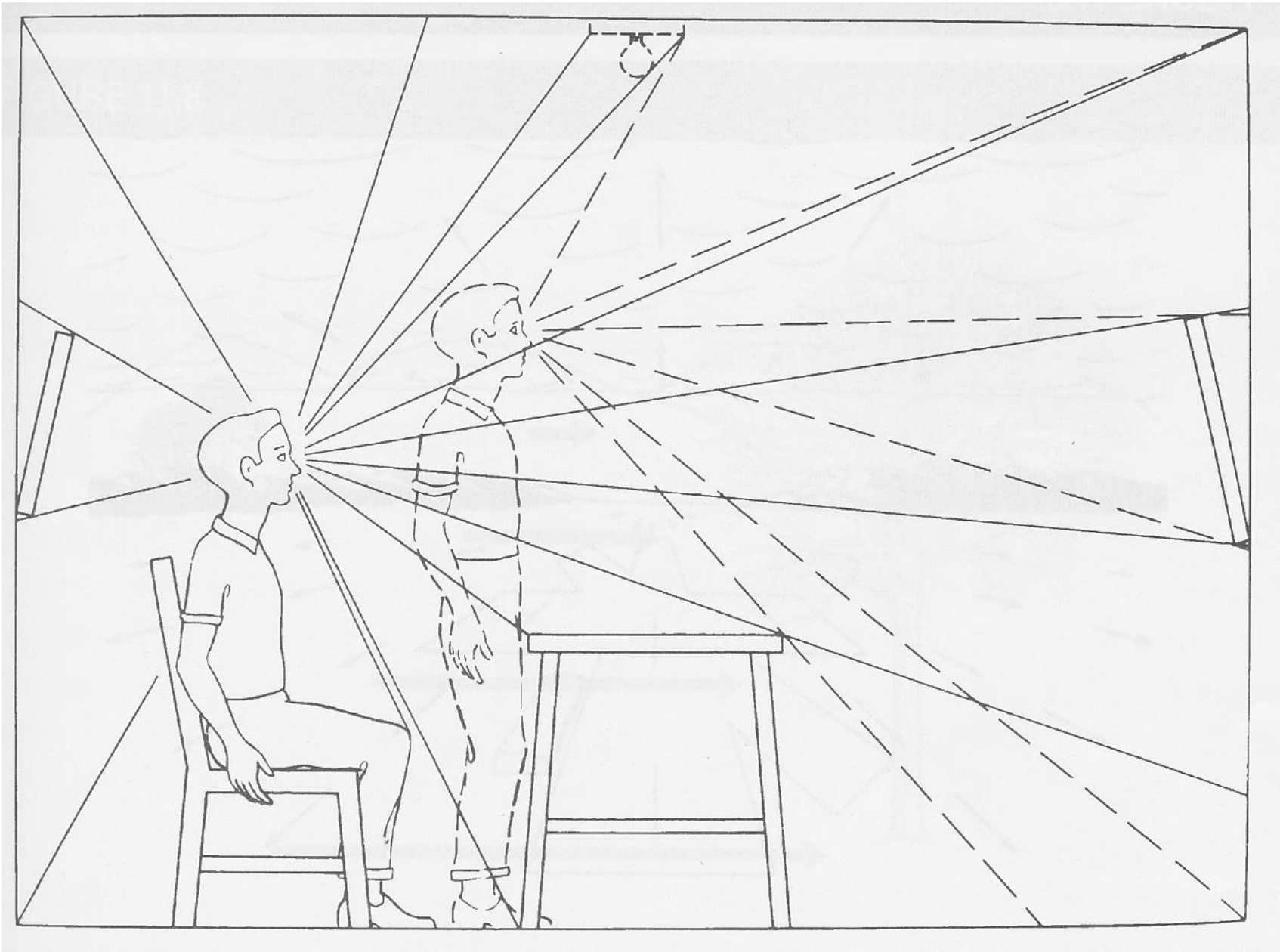
1. Συντονισμός ματιών/όρασης και κινήσεων σώματος

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

1. Συντονισμός ματιών/όρασης και κινήσεων σώματος

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

2. Διάκριση εικόνας και φόντου

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

2. Διάκριση εικόνας και φόντου

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους (μορφή, σχήμα, μέγεθος) ανεξάρτητα από τις διαφορετικές θέσεις ή οπτικές γωνίες θέασης του

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους

Αφετηρία αντίληψης και νόησης του χώρου

Η μονιμότητα των αντικειμένων και η σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους (μορφή, σχήμα, μέγεθος) ανεξάρτητα από τις διαφορετικές θέσεις ή οπτικές γωνίες θέασης του αποτελεί κατά τον **Πιαζέ** την αφετηρία αντίληψης και νόησης του χώρου.

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους

Τα συμπεράσματα του Πιαζέ

1^ο στάδιο:

- Ο κόσμος είναι για το παιδί μια σειρά από εξαφανιζόμενες εικόνες χωρίς μονιμότητα.
- Τα πρόσωπα και τα αντικείμενα υπάρχουν μόνο όσο βρίσκονται στο οπτικό του πεδίο.
- Δεν αναζητά κρυμμένα αντικείμενα.
- Ότι δεν φαίνεται δεν υπάρχει.

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους

Τα συμπεράσματα του Πιαζέ

2^ο στάδιο:

- Το παιδί αναζητά ένα αντικείμενο στη θέση που το είδε την τελευταία φορά, υπερνικώντας την άμεση οπτική παράσταση του αντικειμένου.
- Το αντικείμενο υπάρχει εκεί που το είδε τελευταία φορά.
- Αντιμετωπίζει όμως μετακινήσεις του αντικειμένου σε διαφορετικές θέσεις.

3. Μονιμότητα των αντικειμένων και σταθερότητα των χαρακτηριστικών τους

Τα συμπεράσματα του Πιαζέ

3^ο στάδιο:

- Το παιδί κατακτά την αντίληψη της μονιμότητας των αντικειμένων και της σταθερότητας των χαρακτηριστικών τους στο χώρο.
- Το αντικείμενο υπάρχει ανεξάρτητα από τοπικούς και χρονικούς προσδιορισμούς.

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

4. Αντίληψη των σχετικών θέσεων στο χώρο

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

4. Αντίληψη των σχετικών θέσεων στο χώρο μεταξύ αντικειμένων και μεταξύ παρατηρητή και αντικειμένων

πάνω – κάτω

μπρός – πίσω

αριστερά – δεξιά

κοντά - μακριά

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

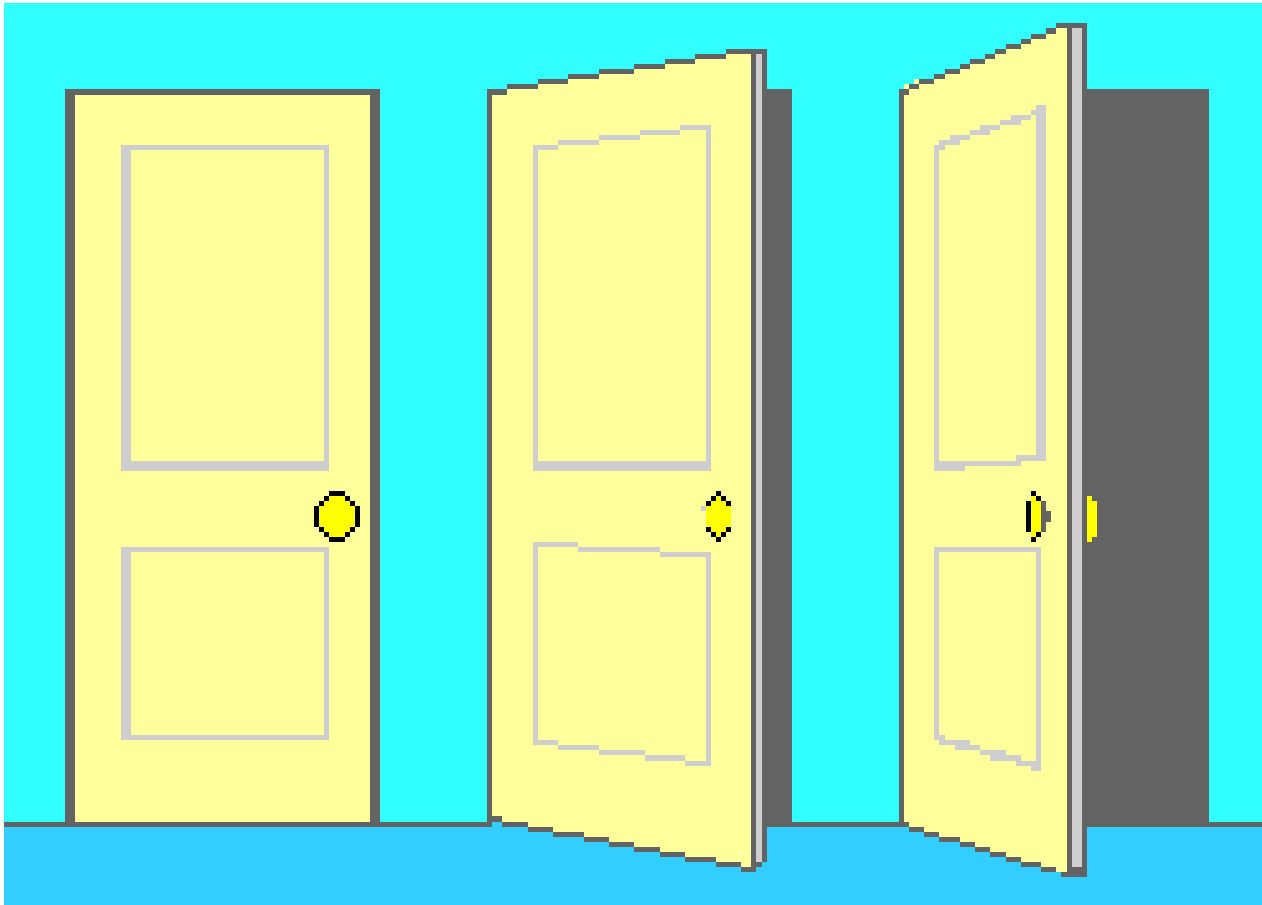
5. Αντίληψη των επιπτώσεων

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

5. Αντίληψη των επιπτώσεων που έχουν οι μεταβολές των σχετικών σχέσεων στο χώρο στις μορφές, τα σχήματα και τα μεγέθη των αντικειμένων

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

6. Οπτική διάκριση ομοιοτήτων και διαφορών

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

6. Οπτική διάκριση ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα στα αντικείμενα και στα σχήματα

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

7. Οπτική μνήμη αντικειμένων

Η αντίληψη του χώρου

περιλαμβάνει την ακόλουθη ικανότητα

7. Οπτική μνήμη αντικειμένων τα οποία δεν είναι παρόντα στο χώρο

Η οργάνωση των οπτικών εμπειριών

- αναγνώριση και διάκριση οπτικών ερεθισμάτων
- ερμηνεία των οπτικών ερεθισμάτων μέσα από τη συνάρτηση και συσχέτιση τους με προηγούμενες εμπειρίες

δηλαδή

απόδοση νοήματος σ' αυτά που βλέπουμε

Η απόδοση νοήματος στις οπτικές εμπειρίες (οπτική αντίληψη)

Οι αντίστοιχες θεωρίες τονίζουν το ρόλο που παίζουν

- είτε τα **αισθητηριακά δεδομένα**
- είτε η **γνώση** στην οπτική αντίληψη.

Δηλαδή:

- Είτε ότι καθοδηγούμαστε από τα οπτικά δεδομένα τα οποία περνούν από τον αμφιβληστροειδή στον εγκέφαλο, όπου δομούνται στην αντίληψη ενός συνόλου με νόημα
- Είτε ότι οι προγενέστερες γνώσεις και υποθέσεις καθοδηγούν την αντίληψη ενός συνόλου με νόημα

Και οι δύο διαδικασίες είναι σημαντικές και αλληλένδετες

Τι βλέπουμε εδώ ;

Τι βλέπουμε εδώ ;

Ένα σκυλί Δαλματίας, που μυρίζει ένα μονοπάτι κοντά σε ένα δέντρο. Το σκυλί είναι στο κέντρο της εικόνας, γυρισμένο προς τη γωνία άνω αριστερά.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Δημήτρης Χασάπης, 2015. Δημήτρης Χασάπης. «Χωρικές σχέσεις και Γεωμετρικές Έννοιες στην Προσχολική Εκπαίδευση». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD109/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Όλες οι εικόνες: Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος (Copyrighted).

